

Van (on)macht naar kracht

De mogelijkheden van Nieuwe Autoriteit bij probleemgedrag op school

DOOR HILDE LEONARD EN KATHLEEN DEWAELE

In 't kort

Leerkrachten, ouders en andere opvoeders voelen zich vaak onzeker over wat ze van kinderen en jongeren mogen verwachten en hoe streng ze moeten zijn. Bij probleemgedrag zijn er uiteenlopende meningen over de beste aanpak. Veel schoolteams hebben geen idee hoe ze hiermee verder moeten. Nieuwe Autoriteit werd ontwikkeld als uitweg uit deze onmacht. Het gaat om een nieuwe invulling van het begrip 'autoriteit', gebaseerd op aanwezigheid, zelfcontrole, verzet zonder escalatie, het uitbouwen van een steunnetwerk en transparantie, dit alles in verbinding met kinderen en jongeren. Nieuwe Autoriteit is een basishouding die opvoeders met elkaar verbindt en hen zo de kracht geeft om zich volgehouden te verzetten tegen (aanhoudend) probleemgedrag. In dit artikel maak je kennis met het gedachtegoed. Je leert het algemeen kader van Nieuwe Autoriteit kennen en krijgt een idee hoe het leerkrachten en schoolteams kan versterken in hun opvoedende rol.

Hilde Leonard
studeerde pedagogiek en ondersteunt al meer dan 20 jaar leerkrachten en schoolteams rond gedrag van leerlingen en weerbaarheid van leerkrachten en schoolteams. Haar expertise betreft thema's als agressie, pesten, moeilijke klasgroepen, gezag en weerbaarheid. Zij is initiatiefneemster van het Vormingsnetwerk Nieuwe Autoriteit en Geweldloos Verzet op school waarvoor ze ook trainingen geeft. Meer info op www.HildeLeonard.be en www.NAGVopschool.be.

Kathleen Dewaele
studeerde leerkracht lager onderwijs en stond 15 jaar voor de klas. Daarna is ze meer dan 15 jaar aan de slag als zorgcoördinator/pedagogisch coördinator in VBS De Ranke in Vichte. In haar zoektocht naar omgaan met moeilijk gedrag maakte ze kennis met Nieuwe Autoriteit en werd dit geïmplementeerd op school. Sinds 2017 is ze werkzaam als deeltijds freelancer binnen het Vormingsnetwerk Nieuwe autoriteit en Geweldloos Verzet op school. Meer info kan mailsgewijs: dewaelekathleen@gmail.com.

WAAROM NIEUWE AUTORITEIT IN HET ONDERWIJS?

Iedereen die begaan is met opvoeding herkent wellicht de twijfel die veel opvoeders (ouders, leerkrachten) momenteel ervaren. Hoe streng mag ik zijn? Wat mag ik van een kind verwachten? Hoe reageer ik best als een jongere zich niet houdt aan de regels en afspraken?

Tegelijk leven we in een tijd waarin opvoeden vooral leuk moet zijn en we sterk gefocust zijn op het welbevinden en de opvoedingsbehoeften van kinderen. Als het niet goed gaat, wordt ons aangeraden te praten met kinderen om hen langs die weg te motiveren tot het stellen van gewenst gedrag. De term autoriteit klinkt in deze context eerder negatief. Hij roept associaties op met een verleden waar opvoeders moesten zorgen dat ze de baas waren en kinderen onder controle hadden. Dat we daar niet naar terug kunnen en willen, is een uitgemaakte zaak. Toch voelen velen aan dat een vorm van autoriteit binnen een opvoedingsrelatie belangrijk is.

Het resultaat is een verdeelde groep opvoeders, die het maar moeilijk eens geraakt met elkaar over de weg die we best uitgaan. 'Op deze school is dringend

nood aan een duidelijk en transparant sanctiebeleid, maar onze directeur kiest liever voor praten', horen we in de leraarskamer. 'Mijn kind moet die straf niet maken. Hij zegt dat hij niet de enige was die dat gedrag stelde', melden ouders. Er leeft heel wat onmacht binnen de schoolmuren én in gezinnen.

Leerkrachten geven elkaar of ouders soms de schuld van hun onmacht. Ouders beschuldigen soms de leerkracht. Een schoolteam kijkt verwachtingsvol naar coördinatoren, CLB'ers en directeurs om een oplossing te vinden. Velen zien hun eigen invloed niet meer en hebben het gevoel er niet toe te doen. Wat betekent dit voor een leerkracht die dag in, dag uit voor de klas staat? En hoe is het voor kinderen om te voelen dat opvoeders het niet eens zijn of zich geen raad weten met hen?

Haim Omer (zie 'een stukje geschiedenis' p. 39) ontwikkelde het concept Nieuwe Autoriteit¹ als uitweg uit deze impasse. Zijn uitgangspunt is dat het voor kinderen belangrijk is om autoriteit te ervaren². **Autoriteit helpt kinderen immers om moeilijkheden te overwinnen en om uitdagingen aan te gaan (1).**

Een papa vergezelt zijn kleuter die voor het eerst naar school gaat. Op weg naar de schoolpoort klampt de kleuter zich vast aan zijn been. Papa pikt het signaal op: 'Oei, ben je bang? Dat is wel een beetje eng, zo voor de eerste keer naar school. Wat denk je, zullen we het proberen? Of keren we terug?' De kans is groot dat de kleuter ervoor kiest om terug naar huis te gaan. Als je géén duidelijke verwachting geeft, als je twijfel uitstraalt, is de kans groot dat een kind weglloopt van

de moeilijke situatie. Papa kan het ook als volgt aanpakken. Hij geeft de kleuter een stevige hand en terwijl ze naar school stappen, zegt hij met overtuiging: 'Dit is niet gemakkelijk. Ik weet zeker dat het gaat lukken. En ik ga je daarbij helpen. Kijk, daar zie ik je juf al staan wachten op ons.' De standvastigheid en duidelijke verwachting van de volwassene helpen het kind om deze beangstigende situatie toch aan te gaan.

TWEE COMPONENTEN VAN OPVOEDEN

De relatie van opvoeders met een kind bestaat in Nieuwe Autoriteit uit twee componenten. Wij drukken ze vaak uit in het beeld van twee handen: de verzethand en de steunhand. Haim Omer spreekt over Waakzame Zorg.

De verzetkant van opvoeden gaat over jouw overtuiging dat het goed is wat je nu van dit kind verwacht, waardoor je je verwachting op een krachtige manier neer kan zetten. Je handelt vanuit je rol als gezagsfiguur: 'Ik ben jouw ouder, ik ben verantwoordelijk. Het is mijn plicht om jou tot gewenst gedrag aan te sporen. Het is ook mijn verantwoordelijkheid om ongewenst gedrag van jou te begrenzen, ook als jij dat niet leuk vindt.'

De steunkant van opvoeden gaat erover dat je er voor het kind bent als steunfiguur. Je geeft het kind de boodschap dat het er niet alleen voor staat, zeker niet op moeilijke momenten.

Tegen een leerling met ADHD kan je zeggen: 'Omdat je ADHD hebt, is het voor jou niet gemakkelijk om niet te slaan als je boos wordt. Maar wij, leerkrachten, moeten

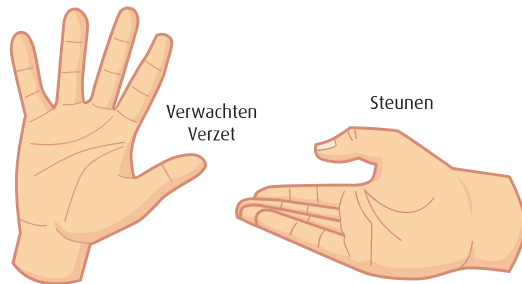
¹ Nieuwe Autoriteit - mét hoofdletters - verwijst naar het gedachtegoed zoals dat ontwikkeld werd door Haim Omer. Bom en Wiebenga (4) bedachten hiervoor de term Verbindend Gezag. Beide termen worden momenteel als synoniemen gebruikt.

² Om deze stelling te staven, verwijst Omer naar de onderzoeken rond opvoedingsstijlen door Diana Baumrind in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw.

ervoor zorgen dat iedereen veilig is op school. Daarom kunnen we het niet tolereren als jij andere kinderen pijn doet. We willen samen met jou bekijken hoe je op een andere manier kan reageren als je je boos voelt worden.'

Nieuwe Autoriteit: twee componenten van opvoeden

Deze invulling van het begrip autoriteit is compatibel met de waarden die momenteel centraal staan in het opvoedingsdiscours:

- het doel van opvoeding is autonomie en zelfredzaamheid (en niet gehoorzaamheid!);
- een goede relatie van opvoeders met kinderen speelt een sleutelrol in opvoeding.

Het gedachtegoed van Omer voegt hier iets essentieels aan toe, met name het belang van gezag. Om gezond op te groeien hebben kinderen niet alleen warme relaties, maar ook duidelijke verwachtingen en grenzen nodig. Binnen Nieuwe Autoriteit wordt vooral het aspect 'duidelijke verwachtingen en grenzen' verder uitgewerkt. Het gedachtegoed wil een correctie zijn op een maatschappelijke trend om te eenzijdig de nadruk te leggen op de relatie.

HULP BIJ HET INVULLEN VAN DE AUTORITEITSROL VAN OPVOEDERS

Nieuwe Autoriteit wil leerkrachten en andere opvoeders helpen hun autoriteitsrol op een krachtige manier vorm te geven, in een tijd waarin dat minder evident is. Dat zal maar lukken als we het begrip autoriteit zo invullen dat het samen kan gaan met een goede relatie met kinderen en met autonomie als opvoedingsdoel.

Heel wat overtuigingen die gemeengoed zijn in de opvoedingswereld komen voort uit een traditionele invulling van het begrip autoriteit. 'Als leerkracht moet je boven je leerlingen staan', is daarvan een voorbeeld. Veel leerkrachten zijn hier diep van overtuigd. Op het moment van een conflict met een leerling, is een machtsstrijd soms het gevolg: 'Ik ben toch leerkracht? Als ik niet win, dan ga ik af voor de hele klas!'

Deze overtuiging is niet compatibel met hedendaagse waarden, waardoor het lijkt dat gezag en relatie niet met elkaar samen kunnen gaan. Haim Omer zegt: 'Je

Een stukje geschiedenis

Geweldloos Verzet

Nieuwe Autoriteit werd ontwikkeld door Haim Omer en zijn team in Israël. Toen Omer geconfronteerd werd met ouders die zich compleet machteloos voelden bij het (zelf) destructieve³ gedrag van hun zonen en dochters, zocht hij naar manieren om deze ouders te helpen volhouden om hun ouderlijke verantwoordelijkheid vorm te geven. Hij zag een parallel met het werk van Gandhi, Martin Luther King en Nelson Mandela, die Geweldloos Verzet inzetten om de onmacht van onderdrukte bevolkingsgroepen te kanaliseren in een krachtig, gezamenlijk verzet. Het is Omers unieke bijdrage om dit gedachtegoed te vertalen naar de pedagogische context en zeer concrete acties (bv. aankondiging) te ontwikkelen ter ondersteuning van ouders in extreme onmacht (3). Het gedachtegoed van Haim Omer verspreidde zich eerst onder de naam Geweldloos Verzet in Israël en een aantal West-Europese landen. Het beschikbare onderzoek suggereert positieve effecten, zowel op de onmacht van ouders als op het functioneren van hun kinderen (zie www.haimomer-nvr.com).

Nieuwe Autoriteit

Later werkte Omer zijn idee verder uit tot het concept Nieuwe Autoriteit (1). Met dit nieuwe begrip poogde hij een antwoord te bieden op de twijfel die ouders en andere opvoeders in deze tijd ervaren. Voor de invulling ervan baseerde hij zich op de pijlers van het Geweldloos Verzet (4), die hij uitwerkte als een basishouding voor opvoeders. Vanaf nu verspreidde het gedachtegoed zich ook onder de naam Nieuwe Autoriteit en werd het toepassingsveld ervan niet alleen curatief, maar ook preventief. In Vlaanderen zagen we al gauw interesse vanuit de preventieve gezinsondersteuning en bij de begeleiding van ouders met lichte opvoedingsvragen (www.expoo.be) en in het onderwijs (www.NAGVopschool.be).

Momenteel worden de termen Geweldloos Verzet en Nieuwe Autoriteit door elkaar gebruikt. Geweldloos Verzet kan niet ingezet worden zonder de basishouding van Nieuwe Autoriteit. Wij spreken in deze tekst over Geweldloos Verzet als we de acties bedoelen die ingezet kunnen worden bij grote onmacht (zie verder 'derde niveau waakzame zorg'). Met Nieuwe Autoriteit bedoelen we het volledige gedachtegoed. We korten dit ook af als NAGV.

hoeft niet te winnen, alleen vol te houden' en 'Je kan er nog altijd op terug komen!' Deze kijk op autoriteit helpt je om gedrag te stellen dat een grotere kans heeft om in deze tijd als legitiem ervaren te worden. Bovendien helpen deze gedachten leerkrachten om in hun kracht te blijven staan, ook als het probleemgedrag niet stopt.

Nieuwe Autoriteit gaat over kracht en volgehouden verzet van opvoeders tegen onaanvaardbaar gedrag, zeker daar waar ze niet meteen effect zien van hun handelen. 'Wij verzetten ons tegen onacceptabel gedrag, ook als jij niet meewerkt. Dat is onze plicht als opvoeder.' Dit lukt alleen maar als opvoeders deel zijn van een opvoedende gemeenschap en kunnen handelen vanuit een 'wij'.

In de traditionele autoriteit kwam de legitimiteit van je gezag vanuit je hiërarchische positie. Je moest daar geen moeite voor doen, het was er automatisch 'omdat je leerkracht was'. Anno 2020 geldt dat niet meer. De legitimiteit van je gezag komt nu vanuit de gemeenschap waarin we samen afspreken om be-

³ Het gedachtegoed werd ontwikkeld met het oog op zowel externaliserend als internaliserend probleemgedrag. Omdat de vertaling naar het onderwijs zich in eerste instantie richt naar het herstel van de leerkracht als gezagsfiguur, gaat het in dit artikel enkel over toepassingen m.b.t. externaliserend probleemgedrag. In de toekomst zullen hier ongetwijfeld andere toepassingsvelden aan toegevoegd worden, zoals leerlingen met faalangst. Wie hierin interesse heeft, kan terecht in het boek over angst, dat Omer schreef met Eli Lebowitz (2).

paalde verwachtingen te hebben van kinderen en we bepaald opvoedgedrag al dan niet acceptabel vinden.

NIEUWE AUTORITEIT IN HET ONDERWIJS: HET WAAIERBEELD

Binnen het Vormingsnetwerk Nieuwe Autoriteit en Geweldloos Verzet op school, waar beide auteurs deel van uitmaken, ontwikkelden we de waaier⁴. Met dit beeld vatten we de essentie van het gedachtegoed op een overzichtelijke manier samen. We gebruiken het beeld in onze opleidingen, maar ook als kijkwijzer tijdens overleg of supervisie.

Zes pijlers van Nieuwe Autoriteit en 3 niveaus van Waakzame Zorg

We onderscheiden zes pijlers en drie niveaus van waakzame zorg. De zes pijlers zijn bronnen van invloed, bronnen van kracht, concrete manieren waarop je je gezagspositie vorm kan geven vanuit Nieuwe Autoriteit. De drie niveaus van waakzame zorg gaan over hoe sterk we deze pijlers inzetten, overeenkomstig de mate waarin we ons zorgen maken over het functioneren van de leerling. Hoe groter onze ongerustheid, hoe sterker we de pijlers kunnen inzetten. We zetten de waaier zo ver open als nodig.

In wat volgt beschrijven we stap voor stap alle elementen van de waaier, geïllustreerd met voorbeelden uit het onderwijs.

ZES PIJLERS, ZES BRONNEN VAN KRACHT EN INVLOED

1. AANWEZIGHEID

'Ik ben aanwezig bij mijn leerlingen. Ik kom tussen wanneer nodig. Dat is mijn plicht.'

Dichtbij zijn, met volle aandacht, vergroot je gezag. Fysiek én mentaal. Structuur en routines vormen de basis van aanwezigheid. Niet alleen in je eigen klas, maar ook op schoolniveau gelden een aantal basisregels waarvan verwacht wordt dat alle leerlingen zich eraan houden. Om die verwachting in de praktijk te brengen, is het essentieel dat er niet meer regels zijn dan haalbaar om op toe te zien. Een regel wordt immers maar realiteit als volwassenen bereid zijn om erop toe te zien, om aanwezig te zijn.

Jij kan kiezen om aanwezig te zijn: daar waar je het nodig acht, vooral daar waar er een risico is dat leerlingen zich onacceptabel gedragen. Niet tégen de leerlingen, maar vóór hen. Om hen te helpen zichzelf te herpakken. Zeker als je niet meteen effect ziet of als leerlingen een eindje verder gaan staan en je aanwezigheid proberen af te wimpelen. Net daar waar leerlingen makkelijk tussen de mazen van het net glippen, zoals bij leswissels, aan de schoolpoort 's morgens en 's avonds, op de speelplaats.

In het derde leerjaar zijn er een aantal jongens die andere kinderen 'stiekem' pesten op de speelplaats en seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar de meisjes van hun klas. Het team beslist om gedurende drie weken één extra leerkracht op de speelplaats toezicht te laten doen. Deze extra leerkracht houdt enkel toezicht op de betrokken jongens.

2. ZELFCONTROLE

'Ik heb alleen controle over mijn eigen handelen. Controle over anderen (leerlingen, collega's, ouders ...) is een illusie.'

'Je hebt geen controle over hoe anderen met je omgaan. Je kan wel kiezen hoe jij daarop reageert', is een uitspraak die wordt toegeschreven aan Gandhi. Ze vat de pijler zelfcontrole mooi samen. Als een leerling in discussie gaat en jij blijft mee discussiëren, ontstaat een straatje zonder einde. Wat als je een andere keuze zou maken? Even stil blijven bijvoorbeeld, of een bladwijzer plaatsen: 'Ik stop deze discussie. Je weet wat van jou verwacht wordt. Ik zal erover nadenken en kom er later op terug.' Je weet niet welk effect dit op de leerling zal hebben, maar jij vermijdt daarmee dat je in een escalatie belandt. Bovendien kan je zelf kiezen wanneer en hoe je erop terugkomt.

Zelfcontrole gaat over de regie bij jezelf houden en je niet laten meeslepen. Maak van tijd je bondgenoot. Dit geldt voor leerkrachten in de eigen klas, maar zeker ook voor coördinatoren en directeurs die geconfronteerd worden met leerkrachten of ouders die aandringen op een onmiddellijke beslissing. Je hoeft niet meteen te beslissen. Je kan er altijd op terugkomen.

Bladwijzer: 'Ik zie wat jij doet en ik vind dit niet oké. Jij bent nu heel boos. Ik geef jou de tijd om rustig te worden en ik kom hier na de speeltijd op terug.'

3. STEUNNETWERK

'Ik hoef het niet alleen te doen. Mijn gezag wordt groter als ik handel met de steun van een netwerk van opvoeders.'

Veel leerkrachten geloven diep vanbinnen dat ze het alléén moeten kunnen: je moet maar zien dat je

⁴ Het waaierbeeld is een idee van Annelies Huybrechts en Kerstin Thys. Wij werkten het binnen het vormingsnetwerk NAGVopschool uit tot z'n huidige vorm.

gezag hebt! Als het dus niet lukt met een leerling of klasgroep, zien ze dit als een persoonlijk falen. Nieuwe Autoriteit sluit aan bij een eeuwenoude wijsheid: het vraagt een dorp om kinderen op te voeden. Opvoeden kan je niet alleen! **Als een leerkracht problemen heeft met een leerling, is het de verantwoordelijkheid van het hele team, van de hele opvoedgemeenschap, om naar een oplossing te zoeken.** Een leerkracht staat steviger en krijgt meer gezag als ze zich gesteund voelt. Het steunnetwerk betekent dat je met een leerkracht of een klasteam onderzoekt wat zij nodig hebben om het te kunnen volhouden en hoe ze elkaar daarbij kunnen helpen. Vanuit Nieuwe Autoriteit gaat men ervan uit dat elke opvoeder beter functioneert als hij (zij) zich gesteund voelt. Dit werkt versterkend als het gebeurt zonder oordeel over iemands functioneren.

In een derde jaar SO signaleren drie leerkrachten niet aan lesgeven toe te komen. De andere leerkrachten vinden dit ook een pittige groep, maar ervaren het probleem minder sterk. Toch zijn ze bereid om mee te zoeken naar wat helpend kan zijn voor hun collega's om het vol te houden. Een leerkracht biedt aan om de klas te vertellen dat ze op de hoogte is dat het niet goed gaat in sommige lessen, dat ze niet akkoord is dat de leerlingen de les bij deze collega's verstoren en dat ze dit mee zal opvolgen. Een andere leerkracht biedt aan achterin de klas te zitten tijdens de les van een collega. Iemand van het secretariaat is bereid met de groep mee naar de klas te lopen en aanwezig te blijven tot de les opgestart is. Ouders worden op de hoogte gebracht en gevraagd hoe kinderen aan te spreken op hun gedrag.

Wat dit steunnetwerk niét betekent, is:

- allemaal hetzelfde doen. Als leerlingen zeggen: 'maar van andere leerkrachten mag dat wél', kan jij perfect antwoorden: 'In mijn les mag dat niet.' En ook: 'Als die leerkracht dat van jou verwacht, dan is het de bedoeling dat jij je daaraan houdt. Ik steun mijn collega.' Dit neemt niet weg dat een schoolteam best een aantal basisafspraken (waarden) heeft, waar álle collega's op toezien. Het aantal afspraken opschrijven bij grotere onmacht en dan verwachten dat iedereen precies hetzelfde zal handelen bij een overtreding ervan, is echter een piste die zelden versterkend werkt;
- iemand met méér gezag die overneemt. Bij Nieuwe Autoriteit gaat het om het versterken van de mensen die dag, in dag uit met leerlingen aan de slag zijn. Een directeur kan aanwezig zijn terwijl een leerkracht de klas een boodschap geeft over haar verwachtingen, daarmee uitstralend dat hij de leerkracht steunt. Maar ook andere leerkrachten kunnen deze rol opnemen. De autoriteit komt van het netwerk, niet van de hiërarchie.

Het steunnetwerk bestaat niet alleen uit leerkrachten, directeur, coördinatoren, leerlingenbegeleiding. Ook secretariaatsmedewerkers, onderhoudspersoneel, middagtoezichters ... kunnen hierin een rol opnemen. En een essentiële partner zijn de ouders van je leerlingen. Als je ouders uitnodigt om de school te ondersteunen, maak je jullie gezag een heel stuk krachtiger. Niet vanuit de vraag 'wiens fout is het dat het niet goed loopt?' maar vanuit het idee 'samen staan we sterker'.

De relatie van opvoeders met een kind bestaat in Nieuwe Autoriteit uit twee componenten: de verzethand en de steunhand.

Adobestock

Geweldloos Verzet kan niet ingezet worden zonder de basishouding van Nieuwe Autoriteit.

Maarten, Lennert en Wiebe stellen al een tijdje ongewenst gedrag op de speelplaats. Een kindgesprek, begrenzen en duidelijke afspraken, een oudercontact, een oplossingsverzoek ... het ongewenst gedrag houdt aan. Juf Jolijn zit met de handen in het haar. Op het overleg met de ouders en het zorgteam wordt afgesproken dat er dagelijks contact zal zijn tussen de school en de ouders. Zowel incidenten als gewenst gedrag worden besproken. Ook de kinderen zijn hiervan op de hoogte. Lennert en Wiebe laten stilaan het ongewenst gedrag achterwege. Voor Maarten is een nieuw oudergesprek gepland om verdere acties te bespreken.

En soms vind je een ondersteuner in een onverwachte hoek!

Het gedrag van Younes uit het eerste leerjaar lijkt steeds vaker te escaleren, vaak zonder duidelijke aanleiding. Ondanks alle inspanningen van juf Lore, papa, zorgcoördinator en directeur wordt het steeds moeilijker voor Younes om te functioneren in de klas. Als het net voor de herfstvakantie 'ontploft', wordt beslist om een aankondiging te schrijven (aankondiging: zie p. 43). Samen met papa wordt gezocht naar wie deel kan uitmaken van het steunnetwerk. Papa noemt voetbaltrainer Dylan. Na wat speurwerk vindt de zorgcoördinator de bewuste trainer en fietst 's avonds na schooltijd naar het sportveld om medewerking aan Dylan te vragen. Voor Younes is de trainer iemand waar hij ontzettend naar opkijkt. Dylan plaatst zijn handtekening onder de aankondiging. Bovendien zal hij Younes op training af en toe aanspreken en voor hem supporteren. Hij vertelt aan Younes: 'Ik ben op de hoogte van de moeilijkheden op school, ik zie dat je op de training een modelvoetballer bent en geloof dat jij het beter kan doen op school. Ik ga er elke week naar vragen.'

⁵ Geïnspireerd op een voorbeeld dat Haim Omer gaf tijdens zijn lezing in Kortrijk op 7 februari 2020.

4. TRANSPARANTIE

'We praten over hoe het er onder ons toezicht aan toegaat, en leerlingen weten dat we dat doen.'

We zijn transparant over wat zich voordoet tijdens ons toezicht of in onze lessen en leerlingen weten dat we transparant zijn. Veiligheid gaat boven privacy. Daar waar de geheimhouding doorbroken wordt, krijgt onacceptabel gedrag minder kans.

Voorbeeld van een boodschap van een groep leerkrachten aan een klas⁵:

'Wij hebben ontdekt dat enkele leerlingen in deze groep andere klasgenoten pesten. Wij hebben beslist om er alles aan te doen om dit gedrag te stoppen. Geweld tegen een leerling of leerkracht gaat het hele schoolteam aan. Daarom staan we hier met verschillende leerkrachten, om duidelijk te maken dat we ons samen zullen verzetten tegen elke vorm van geweld. We zullen ieder geweldincident opvolgen en melden aan het hele team en aan jullie ouders. Wij staan aan jullie kant om jullie te beschermen tegen pesten en zijn er zeker van dat ook jullie een school zonder geweld willen, zodat we deze strijd samen voeren.

Wij vragen iedere leerling die slachtoffer of getuige is van pesten, bedreigingen of vernederingen om ons op de hoogte te brengen via WhatsApp op nummer XXX. We zullen elke klacht ernstig nemen en zullen de moedige leerlingen die hulp vragen voor zichzelf of voor hun vrienden beschermen. Laat ons in jullie bericht weten wie slachtoffer is van pestgedrag, zodat we die leerling meteen kunnen beschermen. De naam van de pester hoeft je ons niet te vertellen. Daar komen we zelf wel achter. Wie ons op de hoogte brengt, is geen klikspaan maar een held, die meewerkt aan een veilige school voor iedereen.

**Nieuwe Autoriteit
gaat over kracht
en volgehouden
verzet van
opvoeders tegen
onaanvaardbaar
gedrag.**

Het is een oplossingsverzoek: het gaat hier niet om een gesprek met een leerling, maar over het aanspreken ervan. **De leerling wordt geappelleerd op zijn verantwoordelijkheid.** Binnen het gedachtegoed werden meerdere acties ontwikkeld om dit verzet concreet vorm te geven, daar waar de onmacht het grootst is. We lichten ze verder toe in de paragraaf over waakzame zorg.

DRIE NIVEAUS VAN WAAKZAME ZORG

Waakzame zorg is de praktische vertaling van de basishouding van Nieuwe Autoriteit. We kunnen waakzame zorg inzetten op drie niveaus, afhankelijk van hoe onrustwekkend het gedrag van de leerling is en hoe groot de onmacht van de opvoeders.

NIVEAU 1: OPEN OPMERKZAAMHEID

Dit is het preventieve niveau. De 6 pijlers zijn allen aanwezig als basishouding. Leerlingen voelen hoe de leerkrachten vinger aan de pols houden en in de buurt zijn om toe te zien of alles goed gaat. Deze waakzame zorg helpt opvoeders op te merken wanneer verhoogde waakzaamheid vereist is.

Een leerkracht staat aan de deur van de klas terwijl de leerlingen binnenkomen. Hij heeft vooraf met hen afspraken gemaakt over de verwachtingen voor een vlotte start van de les.

NIVEAU 2: VERHOOGDE OPMERKZAAMHEID

Dit niveau hanteren we op het moment dat we ons zorgen maken over het gedrag van een leerling. We stellen gerichte vragen aan de leerling, maken afspraken en volgen op. Als we een positief effect merken op het gedrag van de leerling, kunnen we onze waakzame zorg terug afbouwen naar het basisniveau.

Een leerling is vaak niet in orde met huiswerk. De leerkracht spreekt de leerling daarop aan, samen zoeken ze naar oplossingen en ze maken afspraken. Bij het begin van de volgende les gaat de leerkracht naar de leerling om het huiswerk op te vragen.

NIVEAU 3: EENZIJDIGE ACTIES

Als we geen effect zien van onze acties op het gedrag van de leerling, kunnen we toch nog iets doen. Hier spreken we van eenzijdige acties: 'Wij moeten dit doen, ook als jij niet meewerkt. Dit is onze plicht.' We zetten de waaier zo ver open als nodig om onze waakzame zorg vorm te geven. **Hoe hoger het niveau van waakzame zorg, hoe sterker we de pijlers van Nieuwe Autoriteit kunnen inzetten.** De pijlers helpen ons dan om vol te houden, ook als leerlingen pogen te ontsnappen aan onze aandacht of als ze tegenstribbelen.

Het waaierbeeld helpt teams om in concrete situaties te reflecteren over het eigen handelen, zowel over hoe de pijlers al ingezet worden als hoe ze nog ver-

sterkt kunnen worden. Als je de tijd neemt om per pijler te bekijken welke acties al werden uitgevoerd, ontdek je vaak nog mogelijkheden waar je (tijdelijk) extra kan op inzetten. Het gaat daarbij niet om controle over de leerling, maar om zelfcontrole: 'Wij moeten dit doen, wij hebben geen keuze, dit is onze plicht want wij zijn verantwoordelijk.'

Een kind dat op de speelplaats vaak andere kindjes pijn doet, mag tijdelijk enkel nog in een zone spelen waar de aanwezigheid van de leerkracht het grootst is. Hij mag niet meer in het speelbos komen. Alle toezichters zijn hiervan op de hoogte.

In het derde niveau is er altijd een kans op machtsstrijd of op opgeven. Het is dus belangrijk om goed te bekijken in welk gedrag we zoveel energie willen investeren. De methodiek van 'de mandjes' helpt ons daarbij onder het devies 'choose your battles'. Uit al het ongewenste gedrag van een leerling worden een of twee concrete gedragingen geselecteerd, waarvan het team niet anders kan dan zich ertegen te verzetten. Voor dat gedrag wordt een actieplan uitgewerkt.

De uitgeschreven acties van Geweldloos Verzet zijn hulpmiddelen om de 6 pijlers vorm te geven en om vol te houden in dit derde niveau. De ervaring leert dat leerkrachten vaak aarzelen om naar dit niveau over te stappen en toch nog proberen in onderling overleg eruit te komen. Belangrijk is dan om eerst een steunnetwerk uit te bouwen van waaruit de acties goed voorbereid worden.

De drie niveaus van waakzame zorg vallen niet samen met de fases in het zorgcontinuüm, waarin meer expertise ingezet wordt naargelang we in een hogere fase terecht komen. Bij Nieuwe Autoriteit gaat het om het versterken van diegenen die dagelijks met leerlingen aan de slag zijn. Zij houden de regie, ook bij verhoogde waakzame zorg.

IMPLEMENTATIE VAN NIEUWE AUTORITEIT OP SCHOOL

Nieuwe Autoriteit implementeren doe je in de eerste plaats voor de leerkrachten. De focus ligt op het eigen handelen, niet op het gedrag van de leerling. Dit betekent dat Nieuwe Autoriteit in alle onderwijstypes en -niveaus, met alle doelgroepen, inzetbaar is om leerkrachten(teams) te versterken.

Wat in dit gedachtegoed minder uitgewerkt wordt, is het bieden van ondersteuning aan leerlingen die bepaalde vaardigheden missen. Scholen hebben – naast Nieuwe Autoriteit – dus nog andere kaders en instrumenten nodig. Denk aan het aanleren van sociale vaardigheden en differentiëren op leervlak.

In de praktijk zien we Nieuwe Autoriteit op twee verschillende manieren scholen binnenkomen. Vaak

Shutterstock

start het bij een leerling of klasgroep waar leerkrachten alle grip op kwijt zijn. Vanuit een concrete nood en de daaropvolgende succeservaring, breidt het gedachtegoed zich als een olievlek verder uit over de school. De andere weg is om Nieuwe Autoriteit van begin af aan als een beleidskeuze te presenteren. De aanleiding is dan een niet goed functionerend sanctiebeleid en/of onenigheid binnen het team over het omgaan met ongewenst gedrag. In dit geval is het de kunst om teamcultuur en Nieuwe Autoriteit op elkaar te laten aansluiten. Dit is altijd maatwerk.

Welke weg je ook kiest, de implementatie van NAGV in een school zal meer kans van slagen hebben als je rekening houdt met volgende randvoorwaarden.

- Geef het hele team de kans om kennis te maken met de essentie van het gedachtegoed op een studiedag of personeelsvergadering, zodat ze kennis kunnen maken met de andere mindset. Zo niet riskeer je spraakverwarring op bijvoorbeeld een zorgoverleg.
- Voorzie voldoende tijd voor teamleden die met NAGV aan de slag willen gaan om zich het gedachtegoed eigen te maken (vorming, lectuur). Omer (5) spreekt over minstens drie intensieve vormingsmomenten. Dat komt overeen met onze ervaring.
- Betrek de directeur bij het uittekenen van een implementatieplan. Het is immers belangrijk dat hij/zij de nodige tijd en middelen voorziet om dit gedachtegoed te laten insijpelen. Daarnaast moet de directeur z'n fiat geven aan leerkrachten om ac-

ties vanuit NAGV te ondernemen, zeker als die niet meteen tot de cultuur van de school behoren. Denk daarbij aan ouders uitnodigen om een les bij te wonen of een aankondiging schrijven in een situatie waarin een strafstudie gebruikelijk is. De directeur moet het gedachtegoed dus minstens genegen zijn.

EN DAN NU: AAN DE SLAG!

We geven graag nog een aantal tips mee: eerst voor schoolteams, daarna voor wie in en rond de school met leerlingenbegeleiding aan de slag is.

TIPS VOOR SCHOOLTEAMS

- Gooi niet eerst alles wat er is (vb. straffen) overboord om helemaal opnieuw te beginnen. Leerkrachten zullen dan het gevoel hebben met lege handen te staan. Behoud dus wat er is en wat werkt, en ga op zoek naar de meerwaarde van Nieuwe Autoriteit in situaties waar onmacht overheerst en jullie gezag onder druk staat.

Een 16-jarige jongen die een leerkracht een duw gegeven heeft, wordt drie dagen preventief geschorst, conform het bestaande schoolreglement. Tegelijk wordt de schorsingsperiode gebruikt om na te denken over herstel en worden gesprekken gevoerd met de leerling, zijn ouders, leerkrachten en klasgenoten om te bekijken hoe deze leerling terug aansluiting kan vinden op school. Het is maar omdat deze schorsing uitgesproken werd, dat het team bereid is om mee te werken aan deze herstelgesprekken en ervoor openstaat om de leerling opnieuw toe te laten tot de school.

Bij Nieuwe Autoriteit gaat het om het versterken van de mensen die dag in, dag uit met leerlingen aan de slag zijn.

• Niet iedereen hoeft mee te doen. Je kan mensen uitnodigen, maar niet dwingen. Wie er niet voor kiest, heeft daar wellicht goede redenen voor. Ook deze mensen hebben recht op steun. Wie zich gesteund voelt, zal makkelijker handelen vanuit kracht. Nodig deze mensen wél uit om deel uit te maken van jouw steunnetwerk.

• Wees erop voorbereid dat preventief handelen niet voldoende is. Je hebt ook concrete handvatten nodig om te reageren op ongewenst gedrag, zeker als je het gevoel hebt grip kwijt te zijn op een leerling of klas. De basishouding van Nieuwe Autoriteit met de 6 pijlers is dan onvoldoende. Op dat moment terug overgaan naar 'het oude systeem' zal alleen maar meer onmacht opleveren. Kiezen voor Nieuwe Autoriteit betekent bijgevolg ook kiezen voor Geweldloos Verzet en het overgaan tot eenzijdige acties.

• Als je de eenzijdige acties van Geweldloos Verzet invoert zonder de basishouding van Nieuwe Autoriteit, loop je het risico dat het machtsmiddelen worden die ingezet worden om de leerlingen 'klein' te krijgen. De kans op escalaties en de bijhorende onmacht zal er alleen maar groter door worden. Daarom is het belangrijk om voldoende aandacht te besteden aan de basishouding.

• Nieuwe Autoriteit is een gedachtegoed en geen kant-en-klare methode of stappenplan. Dit betekent dat het telkens aangepast moet worden aan de realiteit van een school (cultuur van het team, leerlingenpopulatie, tijd en middelen ...). Deze aanpassing vraagt de nodige (overleg)tijd. Wij adviseren om in de implementatiefase een kartrekkersgroep samen te stellen die vanuit een grondige kennis van het gedachtegoed de inpassing in de schoolwerking ondersteunt. Deze groep kan ook functioneren als back-up voor leerkrachten die willen overleggen rond hun aanpak.

• Veel leerkrachten hopen ooit een wondermiddel te vinden om leerlingen zich te laten houden aan de schoolse verwachtingen. Doordat Nieuwe Autoriteit zo 'hard' gaat momenteel, is het mogelijk dat mensen denken dat dit zo'n wonder is. Als na een eerste NA-actie het gedrag van leerlingen niet meteen verandert, volgt al snel de teleurstelling: 'Zie je wel, dat helpt ook niet ...' om zich vervolgens bevestigd te voelen in hun onmacht. Het is essentieel goed voor ogen te blijven houden dat controle over anderen een illusie is. Maar het is niet omdat je niet meteen effect ziet op de leerlingen, dat je niet goed bezig bent! Nieuwe autoriteit tracht de volwassene terug in zijn kracht zetten, vooral daar waar de onmacht het grootst is.

• Nieuwe Autoriteit heeft een zachte, verbindende kant en een volhardende kant die staat voor duidelijke

verwachtingen en verzet tegen onacceptabel gedrag. Soms zien we hoe die verzetkant langzaam uit beeld verdwijnt. Het vraagt moed en volharding om je te blijven verzetten ... De waaier kan helpen om voortdurend alle 6 de pijlers, en dus ook de verzetpijler, in beeld te houden.

TIPS VOOR ZORGCÖÖRDINATOREN, LEERLINGEN-BEGELEIDERS, ONDERSTEUNERS, CLB'ERS ...

• Probeer Nieuwe Autoriteit niet op je eentje binnen te brengen, maar ga op zoek naar enkele mensen die jouw enthousiasme delen en mee de kar willen trekken. De traditionele mindset is sterk en zit ook in ieder van ons. Het vraagt een stevige basis om dit gedachtegoed in een team binnen te brengen zonder je te laten meeslepen door de overheersende onmacht of de roep naar een harde hand. Je eigen ondersteuningsnetwerk kan je helpen om dit vast te houden.

• Gebruik de 6 pijlers om kleine inspiratieprikkelers te geven. Stel voor, doe suggesties en nodig uit om het eens te proberen, maar leg niets op.

• Vermijd om terecht te komen in een gesprek over 'hoe het moet'. Stel eerder vragen als: 'Waaraan kunnen jullie kracht ontlenuen? Hoe zouden jullie het gezag van iedereen die dagelijks met leerlingen werkt, groter kunnen maken? Wat hebben jullie nodig om dit vol te houden? Hoe zouden jullie elkaar kunnen ondersteunen?'

• Bekijk niet alleen wat zou kunnen werken voor deze leerling, maar ook wat klopt voor deze leerkrachten en ouders.

• Bevraag. Hoe voelt de leerling dat we het goed met hem (haar) voor hebben? Hoe vermijden we dat dit een strijd tegen de leerling wordt?

Geef NAGV de tijd om langzaam in te sippelen. Het is pas in het samen volhouden dat het gedachtegoed zijn kracht en meerwaarde laat zien. Als leerkrachten beginnen aan te geven dat ze zich rustiger en sterker voelen, dan weet je dat je op de goede weg zit. 🌀

Interessante websites

www.expoo.be/nieuwe-autoriteit: een overzicht van wat in Vlaanderen beweegt rond het gedachtegoed
www.NAGVopschool.be: Vormingsnetwerk Nieuwe Autoriteit en Geweldloos Verzet op school, voor opleidingen in en rond het onderwijs
www.haimomer-nvr.com: website van Haim Omer, met o.a. heel wat wetenschappelijke referenties
www.newauthority.net: zeer informatieve website van NANI, New Authority Network International, waarvan Idan Amiel de geestelijke vader is

Referenties

- (1) Omer, H. (2011). *Nieuwe Autoriteit. Samen werken aan een krachtige opvoedingsstijl thuis, op school en in de samenleving*. Amsterdam: Hogrefe & Molemann.
- (2) Lebowitz, E.R. & Omer, H. (2018). *De behandeling van angst bij kinderen en jongeren op basis van CGT en geweldloos verzet*. Amsterdam: SWP Uitgeverij.
- (3) Omer, H. & Wiebenga, E. (2015, 2de herziene druk, oorspr. 2003). *Geweldloos verzet in gezinnen. Een nieuwe benadering van gewelddadig en zelfdestruc-tief gedrag van kinderen en adolescenten*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- (4) Bom, H. & Wiebenga, E. (2017). *Verbindend gezag. Naar een nieuwe vorm van autoriteit gebaseerd op principes van geweldloos verzet. Tijdschrift voor psychotherapie, 43 (4), 269-289*.
- (5) Omer, H. (2019). *Nieuwe Autoriteit / Verbindend Gezag voor het onderwijs*. Pelckmans Pro.

NIEUWE AUTORITEIT/ VERBINDEND GEZAG VOOR ONDERWIJS

■ HAIM OMER

Pelckmans Pro, 2019, 173p.

Al jaren zie ik mensen worstelen met kinderen en jongeren met gedragsproblemen. Die vaststelling zie ik op meerdere domeinen: als ouder, psychotherapeut en ondersteuner. Evengoed zie ik een worsteling met 'gezag': 'Ik wil een goede vriend zijn met mijn zoon/dochter', 'Ben ik niet te streng?', 'Het mag van de andere ouders, dan ook van mij?', 'Ik deed dat vroeger ook, kan ik het dan zelf verbieden aan mijn kind?' ... Haim Omer ontwikkelde de Nieuwe Autoriteitsmethode als antwoord op deze onmacht volgens de achterflap van dit boek, dus wou ik het heel graag lezen.

Het boek is gericht op leraren, schoolteams en geïnteresseerde ouders met als doel ze samen sterker te maken. Als ondersteuner is het natuurlijk ook mijn doel om deze mensen sterker te maken. Ik kende het gedachtegoed al even, maar nu is het concreet vertaald naar onderwijs. Hilde Leonard schrijft in het woord vooraf: 'Dit boek is consequent geschreven vanuit de vraag: 'Wat hebben leraren nodig om hun rol in het leven van leerlingen te kunnen vervullen?' Ik durf dit volledig beamen. Het accent ligt op versterken van de leraar en de school en dit op een geweldloze manier.

In het eerste hoofdstuk wordt het verschil tussen de oude en de nieuwe autoriteit geschetst, evenals de weerstanden die er zitten. Alvast een goede start om het geheel te kaderen. Haim Omer gaat uit van vier basiselementen om Nieuwe Autoriteit vorm te geven: aanwezigheid, zelfbeheersing, ondersteuning en volharding. Deze

basiselementen vertaalt hij in de verschillende hoofdstukken concreet in de praktijk van basis- en secundaire scholen. Zelf vind ik het basiselement 'volharding' een van de moeilijkste en dat kwam spijtig genoeg iets minder aan bod. Ook zou het handig geweest zijn mochten de basiselementen duidelijker naar voren komen in het boek. Ik denk dat je al een beetje mee moet zijn met het gedachtegoed om de vier basiselementen eruit te halen.

Het is heel duidelijk dat de ervaring van de auteur met onderwijs heel realistisch en breed is. Het boek levert talloze voorbeelden van hoe het er in onze scholen concreet aan toe gaat. Er wordt uitleg gegeven en vervolgens wordt alles mooi uitgewerkt in herkenbare voorbeelden. Waar het gaat over de tools, worden ook veel uitgewerkte voorbeelden aangereikt. Soms geeft men zelfs voorbeelden van hoe je zinnen kan formuleren vanuit het gedachtegoed. Dit is heel praktisch. Je kan er zo mee aan de slag. Voor de verschillende actoren in scholen staan ook aan het eind van de hoofdstukken concrete tips.

Het boek is dus best wel inspirerend en geeft een klare kijk op wat Nieuwe Autoriteit kan betekenen binnen onderwijs. Toch mag de lezer volgens mij niet verwachten dat hij door het boek te lezen voldoende uitgerust is om dit gedachtegoed toe te passen. Dit zou zonde zijn: je zou dan tegen een aantal zaken aanlopen waardoor het risico bestaat dat je het hele gedachtegoed terug aan de kant gooit.

Voor mij zou een breder kader dat meer waaroms uitlegt een stevigere onderbouw kunnen vormen. Zo is het heel mooi dat in de titel van het boek 'verbindend' gezag wordt benoemd en dat in het boek stevast de nadruk ligt op het verbinden, maar ik mis aandacht voor de kracht van de verbinding met de leerlingen. Er wordt in het boek zeker zorg gedragen voor de leerling in de zin dat men hem/haar absoluut niet wil vernederen of onderdanig wil maken. Maar voor mij zou het nog sterker zijn als men gebruik zou maken van het feit dat jonge mensen graag opkijken en gezag aanvaarden van iemand die ze graag hebben. Je hoeft daarom niet hun vriend te zijn, maar je zou kunnen communiceren dat je de regels afdwingt omdat je erin gelooft dat dit in het belang van de leerling en de groep is. Het is net dat wat leerlingen nodig hebben en wat opvoeders die 'vrienden' willen zijn met de jongeren nodig hebben: zich verbonden voelen

met elkaar. Met uitspraken als 'Het is omdat ik je graag zie dat ik wil dat jij je aan de regels houdt. Wij hebben de regels gemaakt om onze samenleving te organiseren en ik wil jou in die groep' doe je beroep op het verlangen van de leerling naar verbinding met de groep. Tegelijk getuig je van je eigen sterke autonomie en druk je je verlangen uit dat de jongere de keuze maakt om erbij te willen horen en zich daarvoor aan de regels wil houden vanuit zijn autonomie.

Wat het boek wel mooi doet, is hoge verwachtingen naar de leerlingen uiten en hun competenties benadrukken. Dit brengt mij - tot mijn persoonlijke vreugde - terug bij de zelfdeterminatietheorie van Ryan & Deci (2000). Uit die motivatiepsychologie leerden we al dat het verlangen naar autonomie, verbinding met de anderen en competentiebeleving belangrijke basisbehoeften van mensen zijn. Ik ervaar dat dit heel heldere en waardevolle kapstokken blijven als we gedrag willen begrijpen en willen beïnvloeden. Haim Omer heeft immers gelijk, je kan het gedrag van een ander niet veranderen, maar je zou hem wel kunnen motiveren ... Voor mij zou Nieuwe Autoriteit ook nog meer aandacht mogen hebben voor de verbinding tussen wat de opvoeder (leraar, ouder ...) nodig heeft én wat de leerling nodig heeft. Dan zitten opvoeder en leerling echt in hetzelfde schuitje en lopen ze minder risico in kampen uiteen te vallen omdat iemand zijn behoeften toch geweld werden aangedaan. Wetende dat vandaag de dag vanuit een onveiligheidsbeleving nog heel hard vastgehouden wordt aan de oude autoriteit, vind ik het riskant om te spreken van 'een steunnetwerk van leraren en ouders die een front vormen'. Een front heeft voor mij te veel weg van 'tegen' en minder van 'verbinden'. Als volwassenen zitten we in een positie van meerdere. We hebben meer (levens)ervaring en meer competenties op sommige vlakken, en dat geeft ons de autoriteit. Wij willen heel graag doorgeven aan onze jongeren wat wij hebben geleerd en wat hen van pas kan komen om een eigen leven uit te bouwen. Het is vanuit onze betrokkenheid (onze band met hen) dat we onze inzichten willen doorgeven en dat we willen dat ze kiezen om erbij te horen.

Als Haim Omer aan het eind van het boek zegt dat de Nieuwe Autoriteit en de oude kunnen gecombineerd worden, dan vind ik dit een belangrijke voorwaarde. Als men in zijn communiceren plots het discours van verbinden

verlaat en toch weer uitstraalt dat men in de eenzijdige acties de baas wil zijn, dan lokt men meer agressie uit. Een leerling die zich eerst verbonden voelt en nadien bij eenzijdige acties moet vaststellen dat dit toch niet zo helemaal waar en dus veilig was ... gaat nog meer agressie vertonen. Hierop steunt ook de uitspraak dat men de leerling zijn gedrag afkeurt en niet zijn persoon.

Als Haim Omer aan het eind van het boek zegt dat de Nieuwe Autoriteit en de oude kunnen gecombineerd worden, dan vind ik dat eigenlijk jammer en kort door de bocht. Het vraagt immers nog een tweede boek om precies uit te leggen hoe je dat op een juiste manier kan doen. Als men bij de aanvang van het boek de verschillen tussen oude en Nieuwe Autoriteit aanhaalt, dan is verbinden of verdelen één van de verschilpunten. In de Nieuwe Autoriteit klinkt de boodschap: wij willen dat jij je aan onze groepsregels houdt want wij willen dat jij erbij wilt horen. Het is een vraag naar verbinding met de groep. De opvoeder, ouder of leerkracht is hier een soort verbindingsfiguur die de leerling ondersteunt om bij de groep te komen. De leerling blijft in zijn waarde en in zijn autonomie gerespecteerd. Zo behoudt of bekomt de leerling zijn basisvertrouwen in de groep. Kathleen Dewaele zei hierover bij het recente bezoek van Haim Omer aan ons land: 'Je kan het gedrag van de ander niet veranderen, wel onze houding daartegenover'. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat als jij je niet aan de groepsregels wil houden, wij je uit de groep sluiten. In de oude autoriteit stelt men doorgaans geen vraag maar geeft men het bevel om te gehoorzamen. De autonomie van de leerling en de onderlinge verbinding zijn geen prioriteit. Er kunnen zeker systemen en tools van de oude autoriteit meegenomen worden naar de Nieuwe Autoriteit, maar men kan ze niet onvoorwaardelijk door elkaar gebruiken. Als men in zijn communiceren plots het discours van verbinden verlaat en toch weer uitstraalt dat men in de eenzijdige acties de baas wil zijn, dan lokt men meer agressie uit. Hier loert het risico dat men 'verbindend gezag' gaat vertalen als 'wij in front tegen jou tot je gehoorzaamt'. Dat lijkt me niet de bedoeling.

Anja De Rouck (coördinator ondersteuningsteam Kolibrie van Scholengroep 23-24 GO!, bestuurder vzw Goeviel, redactielid Caleidoscoop)